

ALDO LUUD

JASSI ZAHHAROV:
kui oled noor ja uljas,
pole sul mingeid
kahtlusi. Need
tulevad aastatega

Õhtuleht

Laupäev, 29. märts 2014 | 1 € (Soomes 2 €)

ohtuleht.ee

Jassi Zahhar

«Inimene peab ju midagi õppima, ta peab enne surma inimeseks saama.»

• **AIGI VIIRA**
aigi.viira@ohtuleht.ee

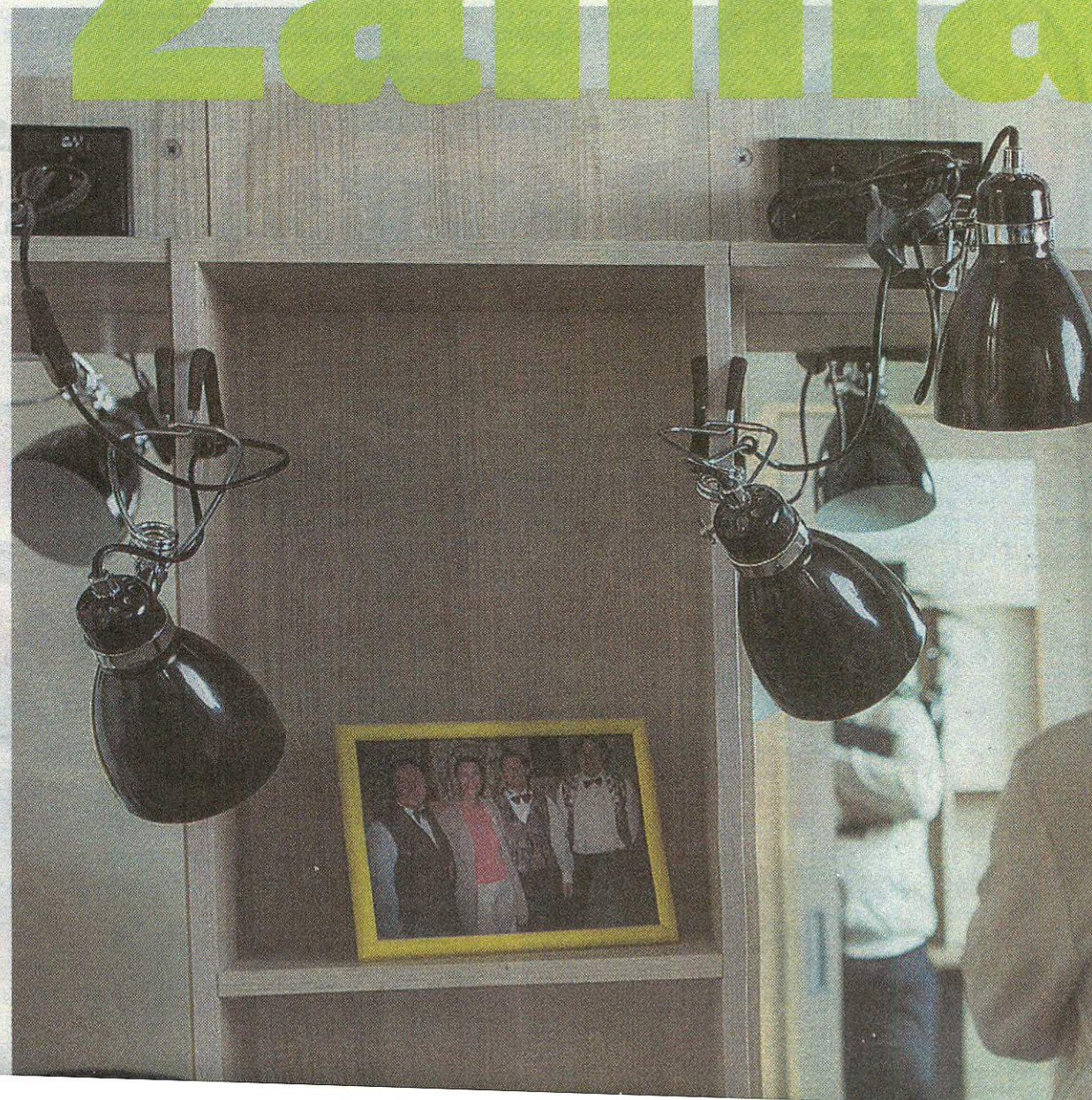
«Mul on tihti tunne, et ma ei taha üldse öelda, millega tegelen,» muiab ooperisolist Jassi Zahharov (59), et ei kibele end lauljaks nimetama. Just seetõttu, et superstaari- saated toodavad peale lauljaid, kes laulmisest mõhkugi ei tea. «Ametinimetus «laulja» on devalveerunud, sest kõik laulavad ega anna endale aru, mis see laulmine tegelikult on. Ning need, kes laulmisega tõsiselt tegelevad, lähevad peitu, sest neil

Ei pruugi olla, aga baritonil ei ole neid esimese armastaja rolle. Need on tenorite omad. Baritonile jäävad salakavalad ja hallide kardinalide, niiditõmbajate rollid.

Te ju ei kahetse, et te tenor pole?

Ei. Kuigi mulle tenorid väga meeldivad, nad laulavad uhkelt ja on imposantsed. Aga karakterite poolest on baritonil ilmselt palju rohkem võimalusi.

Eduard Tubina ooperis «Reigi õpetaja», mille proovid praegu Vanemuises käivad, on Jassil mängida kirikuõpetaja Paavali Lempeliuse roll. Nii ongi Jassi üle hulga aja kodulinnas Tartus ning laval, mida ta läbi ja lõhki tunneb. «Ta on raske õppida, aga ta on väga loogiliselt kirjutatud.»

«Eestis ei ole rahvusoperi Estonia bariiton Jassi Zahharov end väga koomale tõmmanud. Tööd jagub. Kuid selles, et laulja ane avaldub aastatega, on ta kindel. «Kas ta on tähti üheks õhtuks või rahva armastatud interpret,» lausub Jassi, kelle arvates võib massimeedia küll hoogsalt staare toota, kuid pahatihti on verinoored tähed ilma sisuta. «Reeglina jäävad need inimesed varju, kelle järgi tegelikult tuleks joonduda. Inimesed, kes on laulmisega aastaid tegelnud, teavad selle asja raskust ja väärtust. Nad ei lähe seda kuskile kõva häälega rääkima, sest need, kes näevad hinnakpilti, hoiavad end tagasi. Nad oskavad hinnata loovat tööd – seda teha on ju alati raske.»

Jassi naerab, et küsimust «Mis te seal teatris iga päev teete ja mida te kogu aeg proovite?», on ta kuulnud rohkem kui küll. «Ei saagi inimesed aru!» muigab üle 40 aasta ooperilaval töötanud laulja. Tuleb välja, et seda, miks on lauljatel vaja päevast päeva proovi teha, on küsijatele kaunis raske selgitada. Õnneks iga päev ei küsita ka. «Mida vanemaks saan, seda rohkem hakkab kogemus rääkima iseenda eest,» mõtiskleb Jassi. «Inimene peab ju midagi õppima, ta peab enne surma inimeseks saama. See on niimoodi, et noorena paned pea tulle, nüüd enam mitte.»

Näib, et teile meeldib teatrilaval süngeid tüüpe kehastada.

Jah, sest nad on palju mitmekihilisemad kui käesuudlejad ja paipoisid. Mul on läbi aegade olnud sellised rollid, kes löövad teisi risti, tapavad ja hävitavad, siis kahetsevad ja paluvad andeks ning keda ennast tapetakse ära – sellised kujud. Tugevad karakterid. Ka praegu «Reigi õpetaja» Lempelius on sama sugune. Ta on tark mees, kirikuõpetaja, kellest peetakse väga lugu. Ta on väga tugev õpetaja, aga samas väga äkiline – ta läheb kätega kallale, kui oma tahtmist ei saa. Lööb Kempe pühakojas oimetuks maha ja siis pärast palub jumala käest andeks, et nii tegi. «Issand, ma tänan, et sa ei lasknud mul mõrtsukaks saada!» Need on hästi põnevad kujud.

Esimese armastaja roll on teie jaoks liiga pehmeke?

«Mida praegu vanemaks saava, on Jassil mängida kirikuõpetaja Paavali Lempeliuse roll. Nii ongi Jassi üle hulga aja kodulinnas Tartus ning laval, mida ta läbi ja lõhki tunneb. «Ta on raske õppida, aga ta on väga loogiliselt kirjutatud,» tunnustab Jassi.

«Reigi õpetajat» lavastab Roman Baskin. Kas draamalavastajaga on teistmoodi töötada kui muusikalavastajaga?

On ikka. Draamalavastajad tunnevad ja tunnetavad muusikat väga hästi. Nad tunnevad seda isegi ilmeksimatult. Nad on muusikas ka väga paindlikud, ei ole muusikas nii väga kinni kui need, kes on muusikat õppinud. Nad lähtuvad tekstist. Muusikalavastajad lähtuvad muusikast, aga siin polegi midagi muusikast lähtuda, sest Tubina ooper on retsitatiivne. See ooper ongi kirjutatud sõnade peale. Ta jutustab lugu ja see dikteerib kogu selle ooperi lavalise ülesehituse.

Kuid see on suurepärane, kui saad emakeeles teritada sõna. Pead jälgima, et ükski sõna kaduma ei läheks.

Mitu tundi päevas kulutab Jassi Zahharov kõige mustemale tööle oma häälega?

Iga päev paar tundi ikka. See on normaalne. See on treening, ja eluviis on selline. Ikka peab. Meil on kodus olemas väga hea harjutusruum.

Vähe sellest, et abikaasa Zoja Hertz on teie muusa, ta on ka see, kes teie häält treenib. Ta on ju pannud ka muusikalide jaoks terve plejaadi näitlejaid laulma.

Ta näeb ära, mida kellele vaja on, millele tuleb rõhuda, et see kannataks laval olemist. Et esitus oleks ikka veenev ja inimesed saalist välja ei jookseks. See on väga peenikene töö! Selleks peavad olema teadmised ja oskused. Ning Zojal on need kahtlemata olemas.

Kui aastal 2001 tuli Tallinna Linnahallis lavale muusikal «Hüljatud», mängis Jassi Jean Valjeani. Tema partneriks oli Marko Matvere Javert'i osas. «Mul on selgelt meeles, kui me Markoga hakkasime seda muusikali tegema, siis oli nii, et ta polnud kunagi taolise asjaga kokku puutunud – ta oli vaid bändiga laulnud,» meenutab Jassi. «Ja siis tuli järsku selline suur roll. Mäletan, kui ta esimest korda tuli meie juurde koju, siis Zoja tegi talle mingid harjutused, aga Markol hakkas pea ringi käima. Tal hakkas paha. Ta veel suitsetas toona, aga ütlesime, et nüüd tuleb suits ära jätta. Ta oli mees, kes seda ka tegi.

«Tosca» sobib ka nüüdisaega

Maikuu saab Jassi Zahharov 60aastaseks ning oma sünnipäeva õhtul astub ta Rahvusoperi Estonia lavale Giacomo Puccini ooperis «Tosca». «Oli võimalik võtta ka «La Traviata», aga mulle tundus, et «Tosca» on atraktiivsem,» põhjendab Jassi, miks ta «Toscat» eelistab. «Seal on rohkem emotsioone, ta on suurem ja laiem ning lõpeb suure ning uhke surmastseeniga. «Tosca» on dramaatiline.»

Scarpia, keda Jassi «Toscas» kehastab, on leebelt öeldes pahard. «Tark ja võimu tipus olev mees, kes manipuleerib inimestega,» lausub Jassi. «Scarpia käes on täiuslik võim ja ta oskab seda väga hästi ära kasutada. See on ka asi, mis on tänapäeval – ooperit «Tosca» saab ümber tõsta kaasaega.»

Kui oled uljas, pole sul mingeid kahtlusi. Kogu maailma võtaks sulle. Aga mida aasta edasi, seda keerulisemaks see läheb.»

Ning ta ei suitseta tänapäevani. Ta on täiesti arvestatav laulja, nüüd oleme temaga teinud palju kontserte koos.» Jassi lisab, et see, mis «Hüljatutest» alguse sai, toimib tänini, ning Marko Matvere oli hea õppur. «Ega Zoja saa üksi midagi teha, kui pole seda, kes seda mõtestaks ja vastu võtaks. Protsess on ju kahepoolne. Tema annab, aga sina pead olema võimeline seda vastu võtma ja olema paindlik.»

Te olete ju õige mitmes Linnahalli muusikalis kaasa teinud. Peale «Hüljatute» ka «Vampiiride tantsus».

Tegin kaasa küll, aga sellest on palju aega tagasi. Ma teeksin isegi veel. «Evitat» tegin ka Vanemuises. Siis, kui Marko läks ümbermaailmareisile, tulid teda asendama. Juan Perón oli väga hea roll. Ma teeksin muusikalis kaasa praegugi, kui midagi kaalukat oleks. Siis võtaks end kokku ja teeks. See võiks olla «Jumalaema kirik Pariisis» – kolossaalne muusikal, prantslaste oma. Võiks teha Quasimodot seal, vördjat, kel on suur hing. Mulle kohutavalt meeldivad sellised asjad: sa

pead olema välimusest täiesti eemaletõukav, aga seest – teemant!

Kuid ma arvan, et keegi ei paku mulle seda rolli. Kui oled noor ja uljas, pole sul mingeid kahtlusi. Mõtled, et ma teeks kõike! Kogu maailma võtaks sulle. Aga mida aasta edasi, seda keerulisemaks see läheb. Siis hakkavad tekkima kahtlused, tuleb ebakindlus: kas ma ikka saan sellega hakkama?

Kas muusikateatris on tõesti nii, et vanus seab piirid?

Eestis see paraku on tõesti nii. Nüüd Paul Mägi kutsus, et tule, teeme Lempeliust. Tõesti, see oli kümnesse! Ega ei ole nii väga niisuguseid rolle võtta, aeg teeb oma töö. Aga olen vormis, olen ka kaalus kõvasti alla võtnud, pean dieeti, kuid sellest on vähe – praegu on noored peal, on teine aeg ja teine arusaam. Noortel napib oskusi, meil on oskusi, aga napib jõudu. Kuid oskusliku lavastamise juures saab seda kompenseerida.

Ütlesite, et olete heas vormis – ega te ometi balletitrenni tagasi pole läinud?

PROOV:

ALDO LUUD

helilooja Otar Taktakišvili ooper «Mindia». Nimiosa laulis Ivo Kuusk. Väga nõudlikud partiid olid. Intonatsiooniliselt väga raske, aga erakordselt ilus muusika. Püha taeväs, praegu peaks seda mängima, aga meil ei ole selliseid hääli enam! Ja millised tantsud seal olid! Mägilaste tantsud. Mind pandi tantsima, kui keeruline ja kiire see koreograafia oli! See oli varvastel tantsimine, aga ma sain sellega hakkama! Mina, küllamats, tegin kõik kaasa! Praegu pane mind tegema, midagi ei saa!»

Te ütlesite, et hääli enam ei ole. Kuhu need siis kaovad?

Häältega on tõsine probleem. Need, kes praegu on, need on, aga peale ei tule kedagi. Maailm on lahti läinud ning noored lähevad õppima kuskile mujale, saavad seal jala ukse vahele ja tahavad sinna jääda. Teine aeg on, inimesed lähevad parematele jahimaadele, sest möödab on need ajad, kui kunstnik elas õhust ja armastusest. Inimväärsed elu tahavad kõik saada, kaasa arvatud näitlejad. Nii otsitaksegi paremaid kohti ja palka. Sellepärast tulebki väga palju soliste sisse osta. See on keeruline meie kultuurile.

Ideaalne oleks vast see, kui rahvusoooperis laulaksid eestlased?

Muidugi tahaks, et see oleks nii, aga kuna kunst on internatsionaalne ja riigiooperis lauldakse originaalkeeles, siis polegi vahet, kas laulab välismaalane või meie oma inimene. Publik peab ikka vaatama üles subtiitrite peale, saamaks aru, millest laval lauldakse. Eesti omi oopereid on nii vähe kirjutatud ja neid mängitakse harva. Ilusaime ooper on Eino Tambergi «Cyrano de Bergerac», aga seda ei saa väga tihti mängida – ei ole publikut. Ka Eduard Tubin on väga elitaarsele publikule. See pole laiatarbekaup. Meil on näiteks aprillikuus vaid kolm «Reigi õpetaja» etendust ja ongi kõik.

See tähendab muidugi seda, et mängukordade vahele jäävad liiga pikad vahed.

Jah, hakkad kogu aeg otsast peale seda tegema ja mängima. Teeksid nagu uuesti raamatu lahti ja vaataksid, et tuleb nagu tuttav ette ja nagu ei tule ka. Nii et pikad vahed ei ole väga head. Aga teisalt ei jää ka midagi muud üle, kui tahame neid oopereid teha.

Pendeldasin Tartu ja Tallinna vahet, see oli väsitav, lõpuks tuli Tallinna ära minna. Kogu elamisega. Läksime kogu perega.

Te ei ole seda valikut kunagi kahetsenud?

Kahetsenud ei ole. Eesti on ju nii väike. Ma läksin Vanemuisest ära sõbralikult, sest ma ei armastanud sildu põletada. Kui ma seda teeksin, oleksin ammuilma teatrist läinud. Täna-seks on mul 42 aastat laval olnud.

Jassi tunnustab, et üle pika aja on Tartus tore olla. «Sinu ees kangastuvad ju mälestused kõik,» sõnab ta. «Ehkki teatris on vanu olijaid väga vähe, ühe käe sõrmedel võid üles lugeda. Kõik on uued ja noored, kes ei tunne ega tea mind.» Kui Jassi esimest korda Vanemuisesse proovi läks, küsis vahelauaneiu temalt ette: «Mida te siin teete?» «Ütlesin, et hakkab proov, et «Reigi õpetaja,» naerab Jassi. «Ega ma ju ise hakka ütlemale, kes ma olen. On nagu on, nad ei teagi enam, kes on kes. Aga see räägibki sellest, et teatris võiksid töötada erilised inimesed. Need, kes teatris töötavad, peavad tundma inimesi minevikust, olevikust ja ka tulevikust. Sellepärast ma räägin, et teater on asutuseks muutunud ja sellest on kahju. Kõik allub ju mängureeglitele ja pragmatismile, midagi ei ole teha.»

Te räägite, et teater on muutunud asutuseks. Kas see natuke kurvaks ei tee?

Selline on ilmselt areng. Inimestele on omane hoida kinni vanast, et siis oli kõik kihvtim kui praegu. Midagi võinuks säilida, sest teatris peab järjepidevus olema. Selles, et järjepidevus säilinud ei ole, oleme ise süüdi. Teatris peavad olema kõik põlvkonnad esindatud, aga praegu on nii, et tullakse teatrisse lendude kaupa. See lööb trupi spektri tasakaalust välja. Vanasti nii ei olnud. Kui tollal tuli teatrisse keegi uus, oli see sündmus. Uus võeti protoktsiooni alla, talle näidati kuidas istuda, astuda ja hakata osadega tööle. Praegu tullakse lendude kaupa, tuuakse oma sisepinged kaasa, tekivad klannid. Noored mängivad vanu, samal ajal kui meil on vanad näitlejad, kes võiksid mängida. Kunst on ju kogemus. Seda, mida me tahame saalist näha on elutõde, aga seda siis enam ei ole.

Alati jääb lootus, et läheb paremaks.

Ei ole tagasi läinud, ehkki kunagi tegin alletti tõesti. Olin Ida Urbeli juures balleti-uudios.

Is vägi teid stange äärde viis?

Mind pandi sinna. Kuna ma olin tubli poiss hea kehaehitusega, siis nähti, et võiksin olla balletitantsija. Aga mulle siiski ei istunud õik see – maneerid ja pehme-ümarik olek. See graatsilisus võiks olla tütarlastele, mees eaks ikka olema džigitt.

Si mingeid sukkpükse ega varbasiru-ust?

Minu natuurile ballett ei sobinud. Paar-olm aastat käisin seal. Ma siia maani istun si, et põiad on väljapoole. See kõik on ju balletistuudiost. Lihasmälu on äärmiselt pikk. Kui laval pannakse mind liikuma, siis inimesed ütlevad, et «te olete vist kunagi tantinud». Tõsi, see on ikka abiks laval alati – anned oma lihaseid, tunned oma keha.

Kui te balletisaalist väljusite, siis siseneite ooperilavale?

Läksin jah balletisaalist välja. Aga teatrisse mind kutsuti pärast kooli lõppu. 1972. aastal kutsuti ooperikoori. Tartus ju kõik mind teadsid, sest 1967. aastal laulsin Lasteekraani laulukonkursil. Siis kutsuti mind koori ja hakati vaikselt rolle andma, arendama ja õpetama. See kõik läks üsna kiiresti.

Tollal oli teater teistsugune. Praegu on teater institutsioon ja asutus, aga siis oli see teater. Aeg oli ka teine, sest nõukogude ajal ei tohtinud kõigest rääkida, kuid teatri seinte vahel räägiti igasuguseid asju. Nüüd enam nii ei ole, see on nivelleerunud, sest nüüd võid sa ka väljas rääkida, mida sülg suhu toob. Tollal kõik see, mis teatri sees oli, mis etendusi anti, millest räägiti, oli teistmoodi – tunti ennast vabalt. Ja kui teatrist välja mindi, tõmmati justkui mingi kest ümber.

Jassi mäletab, et nõukogude ajal tehti teatris, eriti Vanemuises, põnevaid lavastusi ning saalid olid kuude kaupa välja müüdnud. «Tollal lavastati palju nõukogude oopereid ja väga uhkeid asju tehti,» pajatab ta. «Näiteks oli gruusia

Jassi Zahharov

Sündinud 29. mail 1954 Tartus.

Õppinud Tartu 2. keskkoolis ja Ida Urbeli balleti-stuudios.

Aastal 1973 lõpetas Tartu kaugõppekeskkooli.

Aastatel 1980-1997 oli Vanemuise solist. Aastast 1997 on Rahvusooperi Estonia solist.

Abielus kontsertmeister Zoja Hertziga.

Vanemuise teater toob uuslavastusi välja ka ütle mata tihedalt.

Aga nii peabki tegema. Tartu linn ei ole nii suur ja seetõttu peab repertuaar pidevalt vahetuma. Midagi teha ei ole, kuid see on teatrile väga suur koormus. Sa ei jõua ju seda uut kogu aeg endast läbi lasta ja tunnetada, sa muutud masinaks. Siis on ka oht, et langeb kunstiline tase ning kunsti võetakse kui rutiini. Ega see ole lihtne, aga Eesti on nii väike ja see on tema õnnetus. Me ei saa ennast võrrelda suurte riikidega, me ei saa ennast võrrelda suurte ooperimajadega. Meie kunstipoliitika peaks olema alalhoidlik, aga käitatakse nii, nagu see oleks suur ja riiklik. Sellepärast ongi seis nii Vanemuises kui ka Estonias selline, nagu ta on.

Estonia teatrit muidugi päästab Soome publik.

Jah, Estonias on Soome publik, kes maja täis paneb, aga repertuaaripoliitikas on küsitavusi palju. Praegu on aeg selline. On paremad ja halvemad ajad, tulevad jälle teistsugused ajad. Minu põlvkonnal on olnud küllaltki vähe tänuväärne aeg, aga sellele vaatamata on tulnud lippu kõrgel hoida. Oleks ju võinud ammu kogu asi kokku kukkuda. Kui ma Vanemuises olin, siis oldi tõsise dilemma ees, kas ooperiga jätkata või panna see kinni. Sellepärast võeti kavva häid oopereid, koormus oli suur, kuid saalis oli teinekord ainult 30–40 inimest. Aga inimesi, kes saali tulid, ei saanud petta. Nad seisid alati lõpus püsti ja olid väga tänulikud. Noori oli väga palju, olid end ilusasti riidesse pannud, istusid oma tütarlapsena käsikäes ja kuulasid. See tegi südame soojaks, ehkki oli raske aeg, sest siis tuli kroon.

See oli raske aeg teatrile, siis tuli teha mis võimalik. Hambad ristis tegime. Jõudu säästmata. Tagasiside oli väga soe ja see oli väärtus omaette.

Mis pani teid siis Tartust lahkuma?

Tollane Estonia muusikajuht Paul Mägi kutsus mind. Ta käis Tartus etendusi vaatamas ja siis tekkis tal selline mõte, et ma võiks riigiooperisse tulla. See oli seotud Roman Baskiniga, kuna ta hakkas lavastama Estonias «Figaro pulma» ning Paul Mägi kutsus mind peaossa.

raamatuid lahti ja vaataksid, et tuleb nagu tuttav ette ja nagu ei tule ka. Nii et pikad vahed ei ole väga head. Aga teisalt ei jää ka midagi muud üle, kui tahame neid oopereid teha.

Alati jääb lootus, et läheb paremaks.

Ikka läheb! Tänapäeval on aeg kärsitu ja kiire. Aga kus on kiirus, on ka mentaliteet, et teeme kuidagimoodi ära. See on pealiskaudsus. Nüüd on ka internetiajastu, mis on eriti kunstivaenulik. Kõik teaks nagu kõike, aga kui hakkavad midagi tegema, selgub, et midagi ei tea. Ei ole teadmisi, ei ole oskusi. Siis need noored avastavad, kui palju oleks vaja teha, et tuleks selgus ja täpsus. Kui endale saab asi selgeks, saab see ka publikule selgeks.

Te väidate, et vanasti oli teatris kõik vahvam. Toona oli ju ka see kombeks, et näitlejad istusid pärast etendust malelaudade taga ja lihtsalt rääkisid omavahel. Nüüd pole see enam võimalik.

Istuti, jutustati, napsutati. Keegi polnud purjus. Kõik toimis, aga nüüd enam seda ei ole. Massimeedia ja arvutid, see kättesaadavus, on selle ära lõhkunud. Kui midagi on vaja, siis võta internetist ja vaata. Omal ajal pidi kõike ise leidma. Nootegi! Vanasti kirjutati kõik käsitsi! Mäletan, et Zojagi kirjutas öösiti käsitsi noote. Kui ma käisin Endel Ani juures kodus – tal oli avar kabinet, tal oli noote maast laeni ja need kõik olid käsikirjalised, ning ta tundis igat nooti ja nüanssi. Kuidas seda laulda, kas see oli *piano's* või *forte's*, ta teadis kõike! Praegu midagi sellist ei ole. Läbi luu ja lihase käib kõik, siis jääb meelde. Niimoodi kirjutatud oma noote ka Maria Callas ja Enrico Caruso. Sellepärast jäi see neile ka meelde, see oli neil silme ees.

Kui Endel Ani käest noote laenasin, siis kirjutasin need ümber. See oli rariteet, mida tuli hoida. Nüüd, kui kellelegi paljundatud noote laenad, tuuakse need kortsunult tagasi. Noote ei peeta enam töövahendiks, mine ja paljunda, kui tahad. Sa ei ole sellesse oma vaeva sisse pannud.

Mõneti on moodne maailm kunstile liiga teinud?

Tänapäeval on kõik kandikul ette kantud. See, et kõike on kiiluses, avaldab inimesele väga laastavat mõju. Nõukogude ajal ei olnud kõike saada, ja selle valguses sa igatsesid, et saaksid. Minu meelest on ülekiilus kunsti surm. Alati peab midagi jääma puudu, et saaksid selle poole püüelda, et saaksid selle lunastada ning et saaksid selle kätte raske tööga. Kui ka siis üldse kätte saad.